OSNOVE PROGRAMIRANJA U PAJTONU

PREDAVANJE 13: TEKSTUALNE DATOTEKE

Miloš Kovačević

Đorđe Nedeljković

Marija Petronijević

Dušan Isailović

SADRŽAJ PREDAVANJA

- Osnovni pojmovi
- Sistem datoteka
- Tekstualne datoteke – čitanje i pisanje

POJAM DATOTEKE

Objekti, kojima su apatrahovani podaci u programu,
smešteni su tokom izvršavanja programa u operativnu memoriju (OM).

Sadržaj OM gubi se po prestanku napajanja pa podatke treba smestiti u pogodnom formatu u trajnu memoriju (npr. HDD, SDD)

Datoteka – imenovani skup podataka smešten u trajnoj memoriji.

Podaci u datoteci odnose se na informacije koje potiču iz istog konteksta.

Ime datoteke je tekstualna sekvenca oblika `s1.s2 (merge_sort.py)`
`s2` predstavlja ekstenziju koja asocira na prirodu podataka u datoteci.

BINARNE I TEKSTUALNE DATOTEKE

Prema tome kako program tumači bite koji čine datoteku,
dele se na binarne i tekstualne.

Binarna datoteka ima predefinisanu strukturu koju određuje programer:
program koji je obrađuje mora da poznaje značenje pojedinih grupa bita.

Primer:

datoteka koja počinje sa *k* bajtova koji označavaju broj zapisa o studentima,
pri čemu je, za informacije o svakom studentu (jedan zapis), potrebno *n* bajtova.
Zapisi o studentima slede posle informacije o broju studenata.

Tekstualna datoteka: niska bita predstavlja redove teksta
razdvojenih specijalnim simbolom za novi red.
Redovi teksta – niske bita koje označavaju pojedinačne karaktere
(npr. po Unicode standardu).

SISTEM DATOTEKA

Datoteke trajne memorije organizovane su u sistem datoteka – hijerarhijska organizacija direktorijuma.

Direktorijumi, pored datoteka, mogu da sadrže i druge direktorijume (poddirektorijumi).

Direktorijum koji u spomenutoj hijerarhiji nije ujedno i poddirektorijum – koreni direktorijum.

Sistem datoteka na Windows-u može imati više korenih direktorijuma: C:\, D:\, …

APSOLUTNE I RELATIVNE PUTANJE

Datoteka je jedinstveno određena apsolutnom putanjom u sistemu datoteka:
niz imena svih direktorijuma, počevši od korenog
pa do onog koji je neposredno sadrži + ime datoteke.
Imena u putanji razdvojena separatorom (na Windows-u \ )

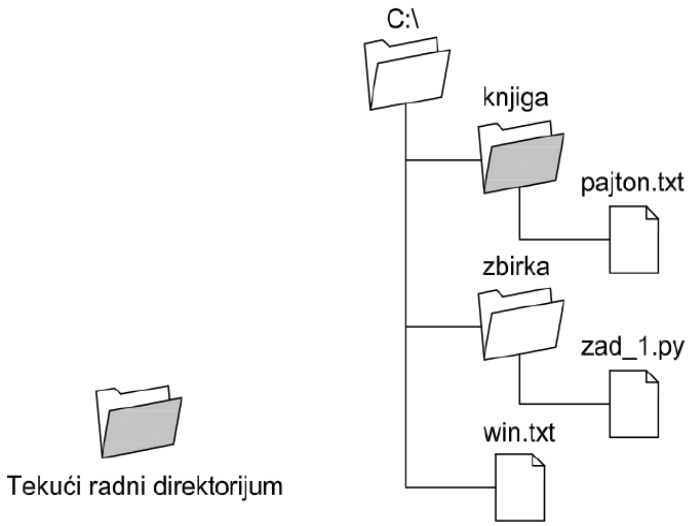

Relativne putanje	Apsolutne putanje
..	C:\
.	C:\knjiga
pajton.txt	C:\knjiga\pajton.txt
..\zbirka	C:\zbirka
..\zbirka\zad_1.py	C:\zbirka\zad_1.py
..\win.txt	C:\win.txt

Relativna putanja: imena direktorijuma počevši od tekućeg radnog direktorijuma + ime datoteke.

SISTEM DATOTEKA – MODUL `os`

funkcija	opis
`os.getcwd()`	vraća putanju tekućeg direktorijuma
`os.chdir(p)`	postavlja tekući direktorijum zadat putanjom p
`os.listdir(p)`	vraća listu direktorijuma i datoteka iz direktorijuma sa putanjom p
`os.mkdir(p)`	kreira direktorijum zadat putanjom, ako ne postoji
`os.rmdir(p)`	uklanja direktorijum zadat putanjom, ako je prazan
`os.mkdirs(p)`	kreira sve direktorijume iz putanje, ako ne postoje
`os.rmdirs(p)`	uklanja sve direktorijume iz putanje, ako su prazni
`os.remove(p)`	uklanja datoteku zadatu putanjom

MODUL os

Specijalna sekvenca za separator imena: \\

```
>>> import os
>>> os.getcwd()  # tekući radni direktorijum
'C:\\Users\\Andjelko\\AppData\\Local\\Programs\\Python\\Python35'
>>> os.chdir('c:\\papers')  # promeni tekući radni direktorijum
>>> os.getcwd()
'c:\\papers'
>>> os.listdir()  # izlistaj sadržaj radnog dir.
['2016', '2017']
>>> os.listdir('c:\\papers\\2017')  # izlistaj zadati dir.
['jcce']
>>> os.mkdir('c:\\papers\\a')  # napravi zadati dir.
>>> os.listdir('c:\\papers)
['2016', '2017', 'a']
>>> os.rmdir('c:\\papers\\a')  # ukloni dir. (samo ako je prazan!)
>>> os.listdir('c:\\papers')
['2016', '2017']
>>> # napravi dir. i sve iz putanje, ako treba
>>> os.makedirs('c:\\papers\\a\\b\\x')
>>> # ukloni sve prazne dir. iz putanje počev od x!
>>> os.removedirs('c:\\papers\\a\\b\\x')
>>> os.listdir('c:\\papers')
['2016', '2017']
>>> # pošto je napravljena nova datoteka iz Windows-a
>>> os.listdir('c:\\papers')
['2016', '2017', 'novi.txt']
>>> os.remove('c:\\papers\\novi.txt') # ukloni datoteku
>>> os.listdir('c:\\papers')
['2016', '2017']
```

MODUL `os.path`

funkcija	opis
`os.path.abspath(p)`	vraća apsolutnu putanju za `p`
`os.path.isabs(p)`	ispituje da li je `p` apsolutna
`os.path.relpath(p)`	vraća relativnu putanju za `p`
`os.path.dirname(p)`	vraća putanju direktorijuma za `p`
`os.path.basename(p)`	vraća ime datoteke za `p`
`os.path.join(f1,...,fn)`	pravi putanju od tekstualnih fragmenata `f1`,...,`fn`
`os.path.getsize(p)`	vraća veličinu datoteke (direktorijuma) u bajtima
`os.path.getctime(p)`	vraća sistemsko vreme nastanka `p`
`os.path.getmtime(p)`	vraća sistemsko vreme poslednjeg ažuriranja `p`
`os.path.getatime(p)`	vraća sistemsko vreme poslednjeg pristupanja `p`
`os.path.exists(p)`	ispituje da li `p` postoji u sistemu datoteka
`os.path.isfile(p)`	ispituje da li je `p` datoteka
`os.path.isdir(p)`	ispituje da li je `p` direktorijum

MODUL os.path

```
>>> import os.path as osp
>>> os.chdir('C:\\') # promena za tek. rad. dir.
>>> osp.isabs('c:\\Users')
True
>>> osp.abspath('a\\b\\c.txt') # u odnosu na tek. rad. dir.
'C:\\a\\b\\c.txt'
>>> osp.dirname('C:\\a\\b\\c.txt'), osp.basename('C:\\a\\b\\c.txt')
('C:\\a\\b', 'c.txt')
>>> osp.join('a','b','c.txt')  # spaja fragmente putanje.
'a\\b\\c.txt'
>>> osp.exists('C:\\nepostoji.txt')
False
>>> osp.isfile('devlist.txt'), osp.isdir('devlist.txt')
(True, False)
>>> osp.getctime('devlist.txt'), osp.getmtime('devlist.txt')
(1455880136.8817973, 1455879611.5920193)
>>> osp.getsize('devlist.txt')
12019
```

Broj sekundi
u odnosu na epohu

Problem 9.1 — Stablo direktorijuma. Kreirati funkciju koja prikazuje informacije o datotekama koje se nalaze u i ispod navedenog direktorijuma, u hijerarhiji sistema datoteka. Prikazati informacije o veličini i vremenu kreiranja svake datoteke. ■

```
unesite putanju direktorijuma: c:\papers\2017
+ c:\papers\2017\jcce
+-- jcce.7z                15752K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+-- oldPaper.docx           3233K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+-- paper.rar              21028K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+-- response.doc              75K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+-- revised.docx              96K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+-- revised2.docx             95K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+-- c:\papers\2017\jcce\slikePdf
+---- Fig. 1.pdf               30K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 10.pdf             135K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 11.pdf             326K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 2.pdf               48K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 3.pdf               49K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 4.pdf               17K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 5.pdf               53K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 6.pdf             2235K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 7.pdf               42K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 8.pdf            15114K Wed Jun 21 19:45:26 2017
+---- Fig. 9.pdf              185K Wed Jun 21 19:45:27 2017
+ test.txt                   1K Fri Jun 23 13:28:44 2017
 Ukupno 58514K
```

STABLO DIREKTORIJUMA

Posetiti sve datoteke iz direktorijuma korišćenjem njihovih rel. putanja

Ako direktorijum sadrži i poddirektorijume – ponoviti postupak (rekurzija)

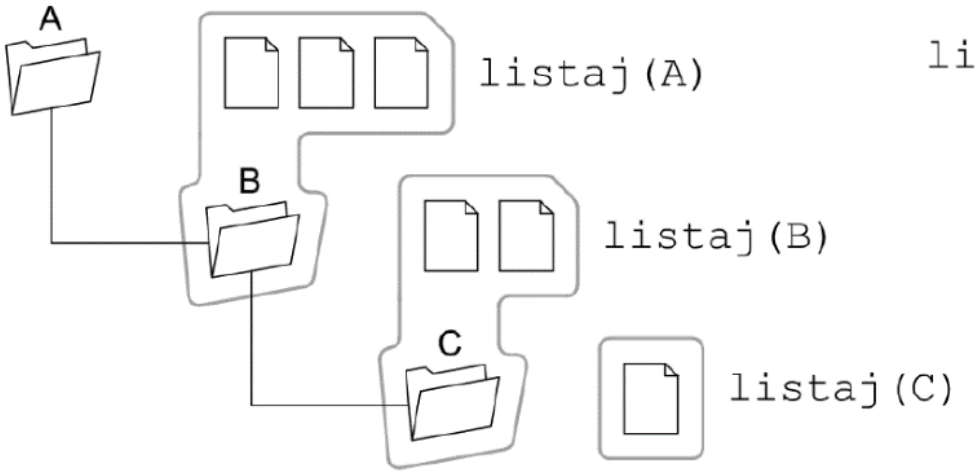

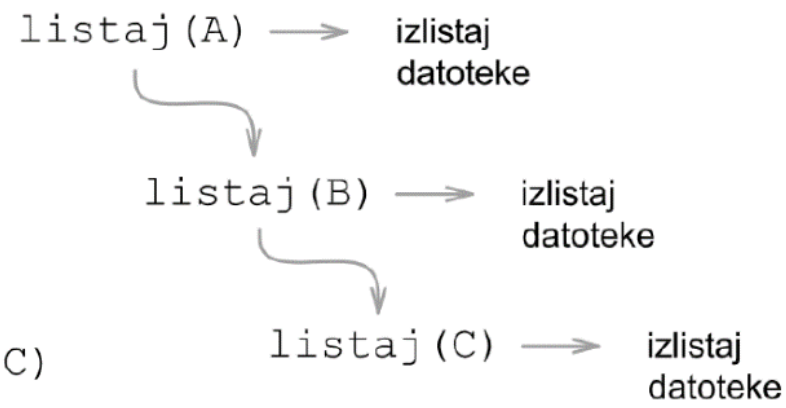

Za crtanje stabla direktorijuma potrebna informacija o dubini,
u odnosu na zadati početni direktorijum (dubina 0)!

Funkcija u funkciji da sakrije detalj implementacije (`dubina`)

```
import os.path as p
import math as m
import time as t

def listaj(ul_dir):

    def listaj_rek(ul_dir, dubina):
        total = 0
        for d in os.listdir(ul_dir):
            d = p.join(ul_dir, d)
            if p.isdir(d):
                print('+{} {}'.format(dubina * '--', d))
                total += listaj_rek(d, dubina + 1)
            elif p.isfile(d):
                veličina = m.ceil(p.getsize(d)/1024)
                total += veličina
                print('+{} {:20}\t{:6}K\t{}'.format(
                    dubina * '--',
                    p.basename(d),
                    veličina,
                    t.asctime(t.localtime(p.getctime(d)))))

        return total
    return listaj_rek(ul_dir, 0)
```

ČITANJE CELOG SADRŽAJA TEKSTUALNE DATOTEKE

Datoteka se pre čitanja (upisivanja) mora otvoriti.

```
>>> d = open('c:\\papers\\test.txt')  # otvoreno za čitanje
>>> type(d)
<class '_io.TextIOWrapper'>
```

```
>>> d.read()  # čita ceo sadržaj
'Ja znam sva tvoja lica, svako šta hoce, šta nosi,\ngledao sam
 sve tvoje oci, razumem šta kažu, šta kriju.\nja mislim tvoju
 misao za celom ti u kosi,\nja znam tvoja usta šta ljube, šta piju.'
>>>
>>> d.read()  # pročitana cela datoteka, vraća prazan tekst
''
>>> d.close() # zatvara datoteku
>>> d.read()  # posle zatvaranja, nema čitanja
Traceback (most recent call last):
  File "<pyshell#102>", line 1, in <module>
    d.read()
ValueError: I/O operation on closed file.
```

Separator za novi red.
(nema ga iza poslednjeg reda)

Posle čitanja (pisanja) datoteka se obavezno zatvara,
kako bi se olobodili resursi operativnog sistema.

ČITANJE IZ TEKSTUALNE DATOTEKE RED PO RED

Ako je datoteka velika ili ne može stati u radnu memoriju, čita se red po red.

```
>>> d = open('c:\\papers\\testSrpski.txt', encoding='utf-8')
>>> for l in d:
        print(l)

Ja znam sva tvoja lica, svako šta hoće, šta nosi,

gledao sam sve tvoje oči, razumem šta kažu, šta kriju.

Ja mislim tvoju misao za čelom ti u kosi,

ja znam tvoja usta šta ljube, šta piju.
>>> d.close()
```

Opcioni parametar za kodiranje
(preporučuje se snimanje u Unicode UTF-8 formatu)

UPISIVANJE U TEKSTUALNU DATOTEKU

Pri upisu, sadržaj postojeće datoteke može se prepisati, ili se može dodavati na kraj.

```
>>> # upisivanje, kreira novu datoteku
>>> d = open('c:\\papers\\nova.txt', 'w')
>>> d.write('Prvi red\nDrugi red')
18
>>> d.close()
>>> # dodavanje
>>> d = open('c:\\papers\\nova.txt', 'a')
>>> d.write('\nTreci red')
10
>>> d.close()
>>> # čitanje
>>> d = open('c:\\papers\\nova.txt') # opciono 'r' se podrazumeva!
>>> print(d.read())
Prvi red
Drugi red
Treci red
>>> d.close()
```

Pri upisu, korisnik sam vodi računa o separatoru novog reda.

UPISIVANJE U TEKSTUALNU DATOTEKU

```
>>> # upisivanje, briše stari sadržaj
>>> d = open('c:\\papers\\nova.txt', 'w')
>>> d.write('Cetvrti red\n')
12
>>> d.close()
>>> # čitanje
>>> d = open('c:\\papers\\nova.txt')
>>> d.read()
'Cetvrti red\n'
>>> d.close()
```

NAREDBA `with`

Naredba `with` omogućava da se datoteka otvori pod želejnim imenom, obave ulazno izlazne operacije i potom sve datoteke automatski zatvore kada se napusti blok ove naredbe.

```
with open('c:\\papers\\proba.txt', 'a') as f:
    f.write('\ndodaj ovaj red')

with open('c:\\papers\\proba.txt') as f:
    print(f.read())
```

Datoteka se zatvara u svim slučajevima (čak i kada se desi greška, ili naiđe na `return` u bloku naredbe `with`)

Naredba `with` omogućava istovremeno otvaranje više datoteka.

Problem 9.2 — Kopiranje. Kreirati funkciju koja kopira sadržaj tekstualne datoteke, uz adekvatnu obradu mogućih izuzetaka. ■

```
import os
def kopiraj(ulaz, izlaz, kodiranje='utf-8'):

    try:
        with open(ulaz, encoding=kodiranje) as udat, \
             open(izlaz, 'w', encoding=kodiranje) as idat:

            for red in udat:
                idat.write(red)
            print('{} -> {}  OK!'.format(ulaz, izlaz))

    except UnicodeDecodeError:
        print(kodiranje, 'pogrešno kodiranje!')
    except FileNotFoundError:
        print('Pogrešna putanja!')
    except:
        print('Greška pri kopiranju!')
# test
kopiraj('c:\\papers\\test.txt','c:\\papers\\test2.txt')
kopiraj('c:\\papers\\test.txt','c:\\papers\\test2.txt','cp1252')
```

Nastavak programske linije